

Hitlers tale og attentatforsøget, der kunne have ændret verdenshistorien. Valutakontrol i Tyskland i 1930'erne.

Finn Skriver Laursen

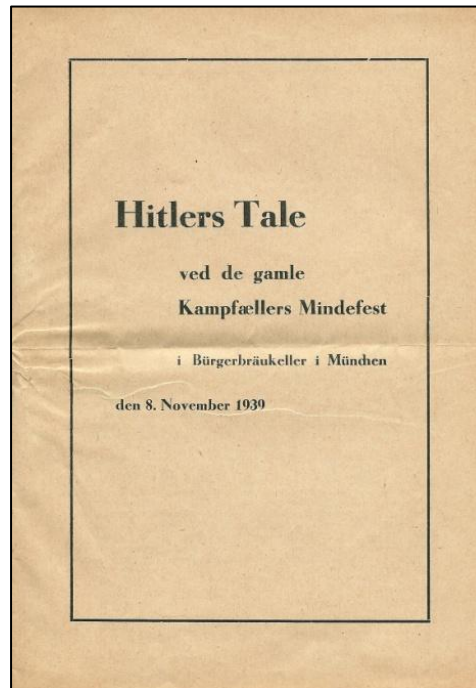

Fig. 1 Talen er sendt fra Frankfurt den 16.11.39 til Horsens, blot 3 dage efter attentatforsøget

Som det tydeligt ses, har talen været foldet, bladet er på 16 sider, godt nok på tyndt papir, men må alligevel have vejet en del, hvilket formodentlig er grunden til at brevet er åbnet og kontrolleret

Fig. 2 Brevet hvori talen har været sendt

Banderolen blev brugt efter krigsudbruddet den 1.9.1939 til lukning af censurerede forsendelser. Banderolen blev afstemplet på det sted, hvor kontrollen forgik, på posthuset, i toget bureauvogn, og

brevsamlingssteder. Bagsiden af brevet er uden kontrolstempler, blot med kontrol banderole. Baggrunden for kontrollen var ”censur med baggrund i Valuttakontrollen”

Det var almindeligt at Hitlers taler blev oversat til andre sprog og derefter udsendt til de, som ønskede at modtage dem. Desværre var der mange, der ønskede det.

Fig. 3 Anledningen til Hitlers besøg i Bürgerbräukeller var mindedagen for det mislykkede kupforsøg d. 23. november 1923.

Johann Georg Elser (født 4. januar 1903 i Hermaringen, Württemberg død 9. april 1945 i Dachau) var en tysk modstandmand mod nazismen.

Snedkeren Georg Elser skjulte en tidsindstillet bombe i en søjle i Bürgerbräukeller i München, hvor Adolf Hitler skulle tale 8. november 1939. Bomben eksploderede som planlagt klokken 21.20, men attentatet mislykkedes. Den aften var det for tåget til at flyve, så Hitler skulle med nattoget til Berlin. Derfor begyndte han sin tale kl. 20.30, en halv time før planlagt og afkortede den mod sædvane. Tågen blev Hitlers redning. Han forlod stedet kl. 21.07 kun 13 minutter før sprængningen.

Ved et tilfælde var Elser blevet taget af det tyske grænsepoliti kl. 20.45 samme aften, da han forsøgte at krydse grænsen til Schweiz.

Georg Elser blev skudt i koncentrationslejren Dachau den 9. april 1945, få uger før afslutningen af krigen.

Fig. 4 AFA nr. 3237

8/11 1939

Hitler holder en bragende tale i Bürgerbräukeller i München: "Der kan kun være tale om én sejrherre, og det er os" siger

Hitler. Han forlader mødelokalet 20 minutter før planlagt, og kort efter eksploderer en tidsindstillet bombe bag talerstolen. 9 bliver dræbt og 60 såret. Trods befolkningens støtte til det nazistiske styre, er der modstandere mod Hitlers krigsplaner.

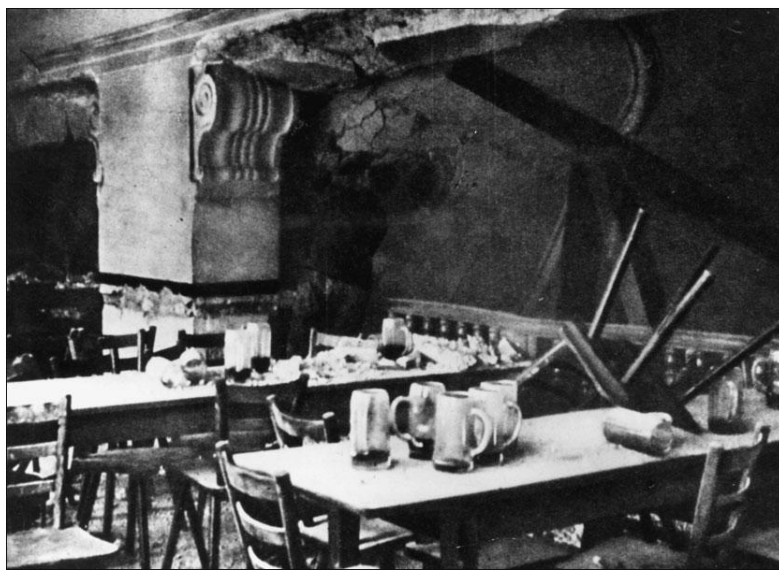

Fig. 5 Her ses et billede af den ødelagte Bürgerbräukeller i München, hvor attentat forsøget desværre mislykkedes, hvordan havde verden set ud hvis det var lykkedes?

Baggrunden for valutakontrollen var tab af reserver i mellemkrigsårene. I 1931 tvang ustabilitet og bankkriser industrielle lande, som Østrig og Tyskland til at indføre valutakontrol. Da Tyskland samtidig var i gang med en voldsom oprustning, havde man brug for alle midler.

Baggrunden for denne kontrol var de tyske myndigheders ønske om at have kontrol med betalingsmidler, guld og ædelstene kun kunne sendes ud af Tyskland med myndighedernes tilladelse. En lignende ordning gjaldt under første verdenskrig. Også breve til Tyskland fra udlandet blev kontrolleret.

Kontrol med kapitalbevægelser er foranstaltninger som transaktionsskatter og andre begrænsninger eller direkte forbud, som en nations regering kan bruge til at regulere strømmene ind og ud af landet.

Typer af kapitalkontrol omfatter valutakontrol, der forhindrer eller begrænser køb og salg af en national valuta, kravene om obligatoriske godkendelse, eller endda grænser for mængden af penge, en privat borger har lov til at fjerne fra land. Der har været tvivl og mange udtalelser om, hvorvidt kontrol med kapitalbevægelser er gavnlige og under, hvilke omstændigheder de skal anvendes.

Også i Danmark var man tvunget til at indføre valutakontrol, her hed institutionen Valutacentralen, oprettet januar 1932 med det formål at administrere en rationering af tildeling af fremmed valuta. Valutacentralen var et dansk svar på den internationale økonomiske krise. Storbritannien opgav i september 1931 pundets tilknytning til guld, og forventede afsætningsvanskeligheder på Danmarks vigtigste eksportmarked rev få dage senere den danske krone med sig; den begyndte at falde, også i forhold til pundet. Diskontoforhøjelser var ikke virkningsfulde, og da Tyskland ved en markantforhøjelse af smørtolden i januar 1932 lagde yderligere hindringer i vejen for dansk landbrugseksport, skred regering og folketing til en midlertidig rationering af tildeling af fremmed valuta til import; hovedformålet var at overflødiggøre yderligere aktivitetsdæmpende rentestigninger til forsvar for kronen. 10. august 1940 blev Valutacentralen nedlagt og personalet afskediget. Umiddelbart herefter blev det genantaget til det herefter oprettede Direktorat for Vareforsyning.

Kilder: Internettet.

AFA Vesteuropa.

Danmarkshistorien.dk

Nationaløkonomisk Tidsskrift.